

Huvudman

Helsingborgs kommun
kontaktcenter@helsingborg.se

Ärendet

Riktad tillsyn av Pårps grundsärskola i Helsingborgs kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Helsingborgs kommun att senast **fredag den 12 maj 2023** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande garanterad undervisningstid. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Helsingborgs kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Helsingborgs kommun ska vidta följande åtgärder

Garanterad undervisningstid

1. Se till att huvudmannens beslut om fördelning av undervisningstiden omfattar minst det antal undervisningstimmar i respektive ämne/ ämnesområde och stadie som anges i timplaner för grundsärskolan i bilaga 2 till skolförordningen. (10 kap. 2-3 §§ skolförordning [2011:185]; bilaga 2 till skolförordningen timplan för grundsärskolan).

2. Se till att alla elever får minst sin garanterade undervisningstid. (11 kap. 7 § skollagen; bilaga 2 till skolförordningen timplan för grundsärskolan). Detta innebär följande:
 - A. Elever ska få undervisning i samtliga ämnen eller ämnesområden som de enligt lagstadgade timplaner ska ha undervisning i.
 - B. Elever ska få minst det antal undervisningstimmar i respektive ämne, ämnesområde och stadium som regleras i lagstadgade timplaner samt total garanterad undervisningstid under sina 9 år i grundsärskolan.
 - C. Elever som under innevarande läsår går kvar i samma stadium som föregående läsår ska, under den tid som återstår av elevens utbildning inom detta stadium, kompenseras för den undervisningstid de har förlorat inom detta stadium.
 - D. Elever som under innevarande läsår har påbörjat ett nytt stadium ska kompenseras för den undervisningstid de har förlorat, så att varje elev i grundsärskolan får minst sin totala garanterade undervisningstid när grundsärskolan avslutas.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2022:11127) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har i samband med en regelbunden kvalitetsgranskning (Dnr 2022:6451) fått del av uppgifter om elevers undervisningstid som föranlett en riktad tillsyn. I den riktade tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Påarps grundsärskola följer gällande bestämmelser om garanterad undervisningstid.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med lärare och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 15 och 17 november 2022. Representanter för huvudmannen har också intervjuats digitalt den 9 december 2022. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, såsom *Timplan för grundsärskolan i Helsingborg* och *Timplan för inriktning träningskola i Helsingborg* samt klassernas scheman. Vidare har begäran om svar på kompletterande frågor ställts och besvarats via E-post. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Garanterad undervisningstid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Huvudmannens fördelning av undervisningstid

Skolinspektionen har tagit del av två dokument benämnda *Timplan för grundskolan i Helsingborg* och *Timplan för inriktning träningskola i Helsingborg*, som redovisar huvudmannens fördelning av undervisningstid i ämnen respektive ämnesområden samt i årskurser. Enligt huvudmannens fördelning av undervisningstid är det totala antalet undervisningstimmar 6 890 för elever som läser ämnen, vilket motsvarar antalet undervisningstimmar i den lagstadgade timplanen, respektive knappt 6 702 undervisningstimmar för elever som läser ämnesområden vilket motsvarar enstaka timmar mer än i den lagstadgade timplanen (6 665 timmar).

Av huvudmannens fördelning av undervisningstid för elever som läser ämnen framgår att antalet undervisningstimmar totalt sett är färre än den minsta garanterade undervisningstiden enligt den lagstadgade timplanen i följande ämnen: hem- och konsumentkunskap (98 timmar för lite), idrott och hälsa (163 timmar för lite), musik (75 timmar för lite) slöjd (172 timmar för lite) och matematik (102 timmar för lite). Vidare finns i denna timplan inga timmar utlagda i någon årskurs i ämnet teknik (motsvarande 190 timmar för lite totalt och 45, 60 respektive 85 timmar för lite per stadie). Dock har 446 timmar avsatts för skolans val och 170 timmar mer än vad den lagstiftade timplanen anger i elevens val. Uppdelat per stadie framkommer vidare följande av huvudmannens fördelning av undervisningstiden. För eleverna på lågstadiet finns ingen planerad undervisningstid i ämnena engelska och slöjd (motsvarande 35 respektive 175 timmar för lite) och i ämnena idrott och hälsa, musik och matematik är det planerat för lite undervisningstid i förhållande till den lagstadgade timplanen

(motsvarande 49, 13 respektive 53 timmar för lite). För elever på mellanstadiet har huvudmannen planerat för lite tid i förhållande till den lagstadgade timplanen i ämnena idrott och hälsa (49 timmar för lite), musik (18 timmar för lite), slöjd (46 timmar för lite), matematik (17 timmar för lite) samt enstaka timmar i ämnena engelska och bild. Sammantaget för låg- och mellanstadiet är det även planerat för drygt 16 timmar för lite hem- och konsumentkunskap i förhållande till den lagstadgade timplanen. För eleverna på högstadiet har huvudmannen slutligen planerat för lite undervisningstid i förhållande till den lagstadgade timplanen i ämnena idrott och hälsa (64 timmar för lite), bild (19 timmar för lite), hem- och konsumentkunskap (81 timmar för lite), svenska (115 timmar för lite), musik (43 timmar för lite), matematik (32 timmar för lite) samt samhällsorienterande ämnen (41 timmar för lite).

Av huvudmannens fördelning av undervisningstid för elever som läser ämnesområden framgår att det för elever på mellanstadiet är planerat för sammantaget 164 timmar för lite i jämförelse med den lagstadgade timplanen. Detta fördelat med knappt 20 timmar för lite per ämnesområde samt 66 timmar för lite fördelningsbar undervisningstid.

I intervju uppger representanter för huvudmannen att det är rektorn som har beslutat om timplanerna och att de timmar som anges i timplanerna inte är beslutade av huvudmannen. På fråga till rektorn om det finns en beslutad timplan att utgå ifrån svarar rektorn i intervju att hen utgår från samma timplaner som övriga grundsärskolor i kommunen, vilket är de två timplaner som inkommit till Skolinspektionen. Efter begäran om komplettering inkommer huvudmannen med ett svar via E-post den 12 december 2022, där de anger att timplanerna är framtagna utifrån en överenskommelse mellan rektorerna för särskolorna i Helsingborg och gäller för samtliga grundsärskolor, undantaget för högstadiet vid en skolenhet. Vidare uppger huvudmannen i skrivelsen att överenskommelsen troligen träffades 2018/2019 och att rektorn för Pårups grundsärskola har "ärvt" timplanerna från tidigare rektor.

På fråga om rektorn eller någon företrädare till rektorn har fattat beslut om hur utrymmet för undervisningstimmar för skolans val ska fördelas, uppger rektorn i en kompletterande skrivelse den 12 december 2022 att det inte finns något formellt beslut. Rektorn uppger vidare att de lägger tiden för skolans val på samlingar samt målarbete vid terminens slut.

Faktiskt antal undervisningstimmar enligt klassernas scheman

Skolinspektionen har tagit del av samtliga sex klassers scheman. Såväl rektorn som lärare uppger i intervju att det är lärarna som lägger schemat. Lärare berättar att det är en administratör/schemaansvarig som först lägger ut de praktiskestetiska ämnena i schemat, och att de sedan lägger in tid för resterande ämnen eller ämnesområden. De säger vidare att varken den schemaansvarige eller rektorn kontrollerar deras schemaläggning för att se om timmarna stämmer. Rektorn uppger att hen inte räknar minuter, men att hen ser över klassernas schema på det

stora hela. Några lärare uppger att de har försökt få in tiden utifrån fördelningen i timplanen, som de har fått från rektorn. Andra lärare säger att de har utgått ifrån hur klassens schema såg ut under föregående läsår eller hur tidigare lärare för klassen har lagt schemat.

Undervisningstimmar för elever på lågstadiet som läser ämnen

Av schemat för lågstadiet framgår att eleverna sammantaget får drygt två timmar för lite undervisningstid varje vecka, för att kunna uppfylla den garanterade undervisningstiden under lågstadiet. I jämförelse med den nationella timplanen är det utlagt ett överskott av tid i några ämnen, men samtidigt får eleverna varje vecka för lite undervisningstid enligt följande: idrott och hälsa (58 minuter), musik (25 minuter), matematik (35 minuter), samhällsorienterande ämnen (75 minuter) och slöjd (55 minuter). Inte i något ämne är tiden utlagd i överensstämmelse med huvudmannens planering av fördelning av undervisningstid. Exempelvis ges dessa elever undervisning i ämnet teknik i 60 minuter per vecka.

Undervisningstimmar för elever på mellanstadiet som läser ämnen

Av schemat för mellanstadiet framgår att det i jämförelse med den nationella timplanen är utlagt ett överskott av tid i några ämnen, men samtidigt får eleverna varje vecka för lite undervisningstid enligt följande: idrott och hälsa (58 minuter), musik (25 minuter), slöjd (26 minuter) och matematik (10 minuter). Vidare framgår att för ämnet teknik är ingen tid alls utlagd. I ämnena slöjd, matematik, elevens val och teknik överensstämmer tiden med huvudmannens planering av fördelning av undervisningstid.

Undervisningstimmar för elever på högstadiet som läser ämnen

Av schemat för högstadiet framgår att eleverna sammantaget får två timmar för lite undervisningstid varje vecka, för att kunna uppfylla den garanterade undervisningstiden under högstadiet. I jämförelse med den nationella timplanen är det utlagt ett överskott av tid i enstaka ämnen, men i samtliga övriga ämnen får eleverna varje vecka för lite undervisningstid enligt följande: bild (11 minuter), hem- och konsumentkunskap (76 minuter), idrott och hälsa (60 minuter), musik (45 minuter), slöjd (13 minuter) och matematik (38 minuter). Vidare ligger samhälls- och naturorienterande ämnen under samma schemapositioner, men omfattar sammantaget 60 minuter för lite undervisningstid och för ämnet teknik är ingen tid alls utlagd. I ämnena bild, engelska, elevens val och teknik överensstämmer tiden med huvudmannens planering av fördelning av undervisningstid.

Undervisningstimmar för elever på lågstadiet som läser ämnesområden

Av schemat för lågstadiet framgår att eleverna får för lite undervisningstid varje vecka, i jämförelse med den nationella timplanen, enligt följande: estetisk verksamhet (78 minuter) och motorik (38 minuter). I schemat finns ingen tid för rast utlagd, undantaget för lunch och det finns heller ingen tid utlagd för

förflyttning mellan klassrum och specialsalar i samband med exempelvis motorik och estetisk verksamhet planering av fördelning av undervisningstid.

Undervisningstimmar för elever på mellanstadiet som läser ämnesområden

Av schemat för mellanstadiet framgår att eleverna får för lite undervisningstid varje vecka, i jämförelse med den nationella timplanen i estetisk verksamhet (71 minuter).

Undervisningstimmar för elever på högstadiet som läser ämnesområden

Av schemat för högstadiet framgår att eleverna sammantaget får en timme för lite undervisningstid varje vecka, för att kunna uppfylla den garanterade undervisningstiden under högstadiet. I jämförelse med den nationella timplanen får eleverna för lite undervisningstid enligt följande: estetisk verksamhet (71 minuter) och motorik (36 minuter).

Skäl till för lite undervisningstid

I intervju med rektorn påtalar Skolinspektionen att det är för lite undervisningstid utlagt i klassernas scheman i flera ämnen och även i ett par ämnesområden och rektorn säger då att schemana har sett ut så här även tidigare läsår. På fråga till rektorn om undervisningstiden har fördelats på annat sätt under föregående läsår och om eleverna därmed har fått ett överskott av tid sedan tidigare svarar rektorn nej. Rektorn säger vidare att det är ett problem att få in undervisningstiden utifrån skolskjutsarna och att hen som rektor inte kan styra tiden för elever i grundsärskolan eftersom busstiderna samordnas i hela kommunen. Rektorn säger att hen har lyft detta problem med huvudmannen som har sagt att rektorerna för stadens grundsärskolor behöver titta på detta tillsammans med bussbolaget. På fråga om när rektorn lyft detta med huvudmannen svarar rektorn att hen har gjort det inför varje läsår, minst.

Även lärare säger att de inte kan få in tillräckligt med timmar i klassernas scheman eftersom det är skolskjutsarna som styr. Av dokumenten *Timplan för grundsärskolan i Helsingborg* och *Timplan för inriktning träningsskola i Helsingborg* framgår att alla elever i årskurs 1-3 ska ha undervisning kl. 8-13 och att alla elever i årskurs 4-9 ska ha undervisning kl. 8-14. Lärare säger att eftersom skolskjutsen styr kan de ibland inte börja lektioner förrän kl. 08.25 och ofta behöver de i praktiken avsluta lektionerna 13.50. Lärare berättar också att många av deras elever inte klarar så långa lektionspass som de lägger ut i schemat, för att försöka få ihop tiden, och att eleverna får mer raster än vad som framgår av schemat. Under några av Skolinspektionens lektionsobservationer får eleverna raster om fem till tio minuter under lektionstid.

Under en lektionsobservation på mellanstadiet för elever som läser ämnen slutar eleverna lektionen 15 minuter före utsatt tid i schemat, för att hinna till idrotten. Läraren berättar att de gör detta varje vecka. På fråga till lärare om att det saknas tid för förflyttning i scheman svarar lärare att de själva korrigerar detta och lägger

in förflyttningstid under lektionstid även om det inte syns i schemat. I samma klass skulle eleverna haft slöjd enligt schemat under samma dag. Istället har eleverna en förlängd rast om 45 minuter och 15 minuter naturorienterande ämnen under denna tid. På fråga till lärare om skälet till denna förändring svarar läraren att de inte har haft slöjd på en månad eftersom slöjdläraren har slutat och de har inte fått någon ny lärare. Detta gäller enligt lärare för samtliga elever vid skolenheten. Rektorn bekräftar detta och säger att hen har sagt till lärarna att om de känner sig bekväma med att ha undervisning i slöjdsalen så kan de ha det och annars ska de fokusera på varje elevs individuella behov av undervisning i svenska eller matematik.

Rättslig reglering

Det framgår av 11 kap. 7 § skollagen att den totala undervisningstiden för varje elev i grundsärskolan ska vara minst 6 890 timmar. För en elev i inriktningen träningskolan ska den totala undervisningstiden dock vara minst 6 665 timmar. Enligt 10 kap. 2 § skolförordningen finns bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) för grundsärskolan i bilaga 2 till skolförordningen.

Av skolförordningen 10 kap. 3 § framgår att huvudmannen beslutar efter förslag av rektorn om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden. Vidare framgår av 10 kap. 7 § skolförordningen att i timplanen för elever som får undervisning i ämnen anges ett visst antal timmar som får användas för skolans val. Utrymmet för skolans val ska användas för undervisning i ett eller flera ämnen och för praktisk arbetslivsorientering. Enligt 10 kap. 8 § skolförordningen ska rektorn besluta hur utrymmet för skolans val ska användas. Antalet timmar för varje ämne i timplanen får inte minskas i oproportionerligt stor omfattning.

I bilaga 2 till skolförordningen anges för varje ämne respektive ämnesområde och stadium den undervisningstid i timmar som elever i grundsärskolan minst har rätt till. Enligt timplanen för elever som läser ämnen ska eleverna ha minst 1 860 timmars undervisning under lågstadiet och 2 080 timmar under mellanstadiet. Härtill ska 230 timmar i hem- och konsumentkunskap fördelas mellan låg- och mellanstadiet. Den minsta garanterade undervisningstiden för högstadiet uppgår till 2 570 timmar. Vidare ska 150 timmar elevens val fördelas för alla tre stadierna. För elever som läser ämnesområden uppgår den minsta garanterade undervisningstiden för lågstadiet till 1 875 timmar. Motsvarande timmar för mellan- respektive högstadiet uppgår till 2 300 timmar. Härtill ska 190 timmar elevens val fördelas över alla tre stadierna.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att eleverna på Påraps grundsärskola inte får sin garanterade undervisningstid. Skolinspektionens utredning visar att huvudmannens fördelning av undervisningstiden för elever som läser ämnen respektive för elever som läser ämnesområden (*Timplan för grundsärskolorna i*

Helsingborg och Timplan för inriktning träningskolan i Helsingborg) inte överensstämmer med lagstadgade timplaner för grundskolan. Enligt huvudmannens planering av fördelning av undervisningstid för elever som läser ämnen är antalet undervisningstimmar totalt på 9 år färre än vad som anges i den lagstadgade timplanen i ämnena hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik, slöjd och matematik. Därutöver är inga undervisningstimmar i ämnet teknik fördelat på någon årskurs. Vidare framgår av *Timplan för grundskolorna i Helsingborg* att huvudmannen har fördelat för lite undervisningstid i förhållande till den lagstadgade timplanen i lågstadiet i ämnena idrott och hälsa, hem- och konsumentkunskap, musik, slöjd, engelska, och matematik, i mellanstadiet i ämnena bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik, slöjd, engelska samt matematik och i högstadiet i ämnena bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik, svenska, matematik samt samhällsorienterande ämnen. Av *Timplan för inriktning träningskolan i Helsingborg* framgår vidare att huvudmannen har fördelat färre undervisningstimmar i samtliga ämnesområden under mellanstadiet samt färre timmar fördelingsbar tid under detta stadiet än vad den lagstiftade timplanen för ämnesområden anger.

Intervjuer med lärare och rektor visar att Påarps skola vid fördelning av undervisningstiden i samband med schemaläggning i vissa fall utgår från den fördelning som gjorts i *Timplan för grundskolorna i Helsingborg* respektive *Timplan för inriktning träningskolan i Helsingborg* och i vissa fall utgår från föregående läsårs eller tidigare lärares klassers scheman. Vid genomgång av scheman för elever som läser ämnen framgår att eleverna under innevarande läsårsår får för lite undervisningstid i förhållande till den lagstadgade timplanen i följande ämnen och stadier: idrott och hälsa, musik, matematik, och slöjd i samtliga stadier, samhällsorienterande ämnen i låg- och högstadiet samt bild, naturorienterande ämnen och hem- och konsumentkunskap i högstadiet. Vidare framgår av scheman för mellan- och högstadiet att ingen undervisningstid är utlagd i ämnet teknik. Vid genomgång av scheman för elever som läser ämnesområden framgår att eleverna under innevarande läsårsår får för lite undervisningstid i förhållande till den lagstadgade timplanen i estetisk verksamhet i samtliga stadier samt motorik i låg- och högstadiet.

Skolinspektionens utredning visar därmed sammantaget att eleverna på grundskolan i Påarp inte får sin garanterade undervisningstid i ovan redovisade ämnen respektive ämnesområden och stadier. Härutöver visar utredningen att eleverna på motsvarande sätt har fått för lite undervisningstid även under tidigare läsårsår. Utredningen visar också att elever i flera fall återkommande förlorar ytterligare undervisningstid, utöver den tid som inte är schemalagd, genom utökade raster, förflyttningstid samt inställda lektioner i ämnet slöjd. Att det i *Timplan för grundskolorna i Helsingborg* anges att skolans val utgör 446 timmar, och att den totala planerade undervisningstiden därmed utgör 6 890 timmar för elever som läser ämnen, föranleder ingen annan bedömning. Detta eftersom Skolinspektionens utredning visar att rektor inte har fattat beslut om hur utrymmet för skolans val ska användas och att tiden för skolans val används till

samling och målarbete i slutet av terminen. Utrymmet för skolans val används därmed inte för undervisning i ett eller flera ämnen och inte heller för praktisk arbetslivsorientering.

De elever som vid föregående läsårs slut avslutade ett stadium i grundskolan har därför inte fått det antal undervisningstimmar under detta stadium som de har rätt till. För att elever som går kvar i samma stadium som föregående läsår ska få rätt antal undervisningstimmar under detta stadium behöver huvudmannen se till att eleverna kompenseras för den undervisningstid de har förlorat under innevarande stadium. De elever som under innevarande läsår har börjat ett nytt stadium behöver kompenseras för den undervisningstid de har förlorat, så att varje elev i grundskolan får minst sin garanterade undervisningstid när grundskolan avslutas.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Helsingborgs kommuns verksamhet vid Påarps grundskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller garanterad undervisningstid. Det finns därför skäl att förelägga Helsingborgs kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

På Skolinspektionens vägnar

2023-01-18

2023-01-18

X Viveka Berglund

Viveka Berglund

Beslutsfattare

Signerat av: Viveka Berglund

X Therése Mineur

Therése Mineur

Föredragande

Signerat av: Therése Mineur